

Kohanemise õiguslikust regulatsioonist ja kliimaõigustest

Kärt Vaarmari, SA Keskkonnaõiguse Keskus

KÕK ja kliimamuutustega kohanemine

EESTI ELANIKKONNA UURING KLIIMAMUUTUSEGA KOHANEMISEST Uuringu kokkuvõte. 2023

Uuringu eesmärk oli selgitada välja Eesti elanikkonna arvamused kliimamuutuse tagajärgedega kohanemisest.

Kliimamuutuse tagajärgedega kohanemine tähendab kliimamuutuse põhjustatud riskide maandamist ja tegevusi, et suurendada nii ühiskonna kui ka ökosüsteemide valmisolekut ja võimet kliimamuutusele vastu panna. Näiteks aitavad kliimamuutusega kohaneda lahendused, mis on mõeldud üleujutustega toimetulekuks ja linnades nn kuumade alade (kuumasaared) vältimiseks, aga ka energiataristu vastupidavuse suurendamine, päästevõimekuse suurendamine hädaolukordadega toimetulekuks, ettevõtete teavitamine võimalikest majandusriskidest tulevikus jpm.

In
ten
so

norstat

KAS SOOVID ROHKEM TEADA SELLE KOHTA, millised Eesti asutused peavad hea seisma kliimamuutuse tagajärgedega kohanemise eest?

Kliimamuutusega kohanemise õiguslik regulatsioon

- ❖ Rahvusvaheline ja EL õigus ja kliimapoliitika
  - ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon (1992)
  - Pariisi kliimalepe (2015)
  - ÜRO säästva arengu eesmärgid ja tegevuskava aastani 2030 (2015)
  - Euroopa kliimamäärus (2021)
  - EL kliimamuutustega kohanemise strateegia (2021)
  - EL keskkonnamõju hindamise regulatsioon
- ❖ Eesti õigus ja kliimapoliitika
  - Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050 (KPP) (2017)
  - Kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030 (KOHAK) (2017)
    - Rakendusplaan 2017-2020
    - Tegevuskava 2021-2025 (kinnitamata versioon)
    - Liidetakse keskkonnavaldkonna arengukavaga 2030 (KEVAD)
  - Kohalikud kliima- ja energiakavad

KOHAK 2030

1 TERVIS JA PÄÄSTEVÕIMEKUS

Päästevõimekus on tasemel, et reageerida kliimamuutustest tingitud hädaolukordadele ning inimeste teadlikkus riskidest on kõrge, mistõttu osatakse oma tervist ja vara kaitsta.

1

2 MAAKASUTUS JA PLANEERIMINE

Tormi-, üleujutus- ja erosioonirisk on maandatud, soojusaare efekti on leevendatud, inimasustuse kliimakindlust on suurendatud.

2

3 LOODUSKESKKOND

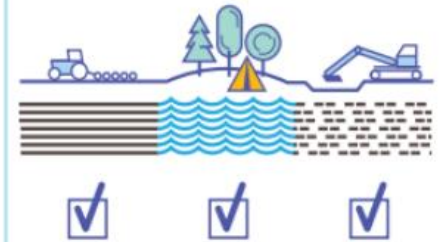
Tagatud on liikide, elupaikade ja maastike mitmekesisus, ökosüsteemide soodne seisund ning sotsiaalmajanduslikult oluliste ökosüsteemi-teenuste pakkumine: näiteks vee ja õhu puhastamine, toit, puit, tolmeldamine.

3

4 BIOMAJANDUS

Oluliste sektorite jätkusuutlikkus on tagatud põllu-, metsa-, vee-, kala- ja puhkemajanduse ning turba kaevandamise kliimateadliku planeerimisega.

4

5 MAJANDUS

Ettevõtted suudavad reageerida kliimamuutustega kaasnevate mõjudega ja kasutada ära nendega seotud uusi võimalusi, näiteks uute põllukultuuride kasvatamine, tuuleenergia efektiivsem kasutamine, puiduproduktiooni ja suveturistide arvu kasv.

5

6 ÜHISKOND JA TEADLIKKUS

Inimeste teadlikkus kliimamuutustega kaasnevatest riskidest ja võimalustest on suurenenud ning Eesti osaleb aktiivselt rahvusvahelises kliimapolitikas.

6

7 TARISTU JA EHITISED

Elutähtsate teenuste (nt elektri- ja gaasivarustus, andmeside, ringhääling, kanalisatsioon, transpordivõrk) kättesaadavus pole vähenenud ning hooned on ehitatud arvestades kliimamuutusi ja energiatõhusust.

7

8 ENERGEETIKA JA VARUSTUSKINDLUS

Kliimamuutuste tõttu ei ole vähenenud energiasõltumatus, -turvalisus, varustuskindlus ja taastuvenergiaressursside kasutatavus ning ei suurene primaarenergia lõpptarbimise maht.

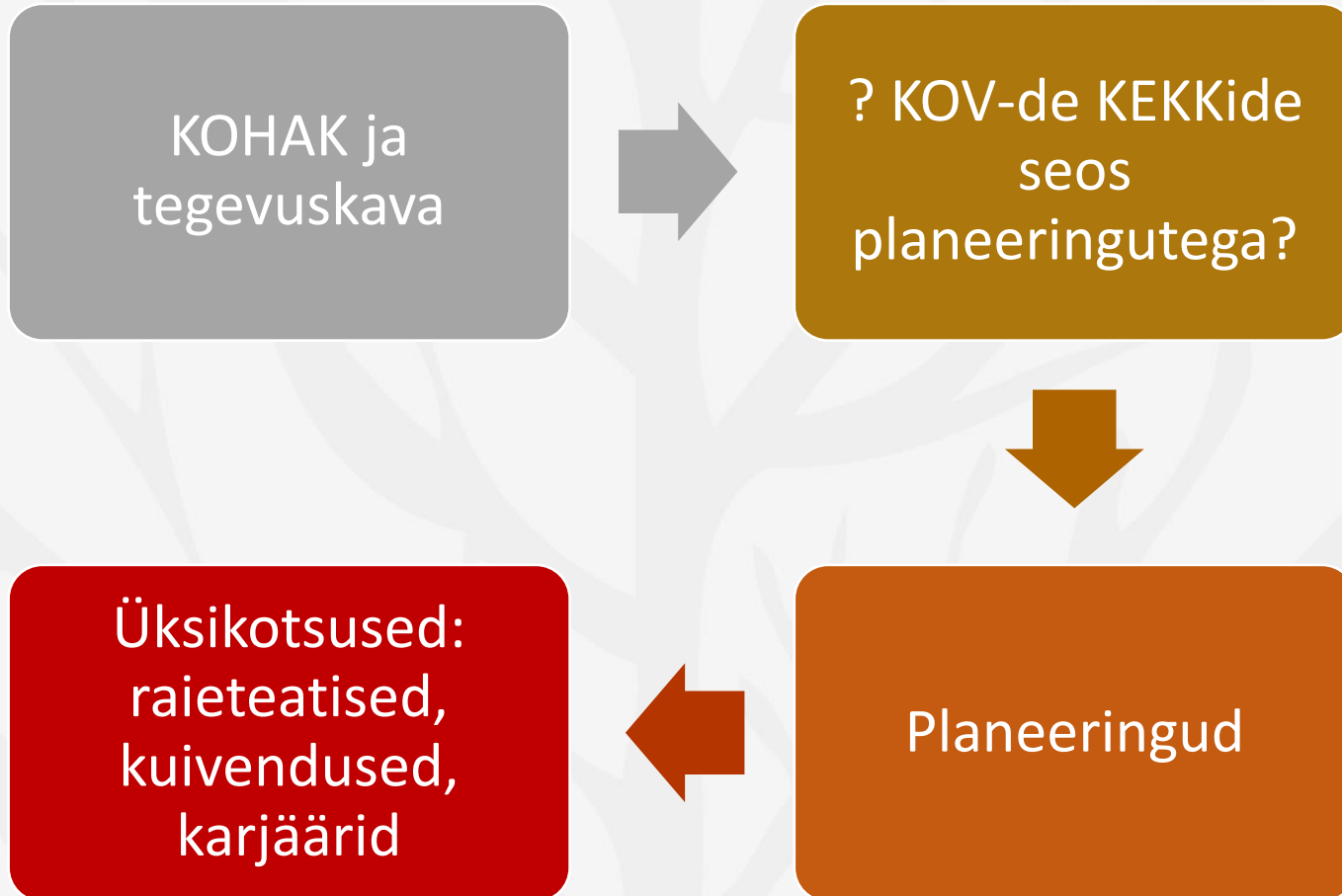
8

Joonis 1. Kliimamuutustega kohanemise arengukava kaheksa prioriteetset valdkonda

Väljakutsed

- Kohanemist reguleerivad õigusnormid on üldised ega pane selgelt paika, milliseid kohustusi millised asutused riigis peaksid täitma. Eesti õigusaktides ei ole kliimamuutusega kohanemiseks otseseid õiguslikke kohustusi ega tegevusi kehtestatud.
- Kohanemise meetmeid on küll kavandatud, ent ei ole selge, millised on erinevate asutuste rollid.
- KOV-de roll on ebaselge ning KOV-del puuduvad selgesõnalised õiguslikud kohustused kohanemiseks vajalike tingimuste arvestamiseks.
- Kavandatud meetmete ahelas on lüngad – poliitilisel tasandil kokkulepitu ei pruugi päriselus realiseeruda.

Näide meetmeahelast: rohevõrgustik

Kliimaalaste õiguste kaitsmise kohustus

- Õigeaegset kliimamuutustega kohanemist on vaja selleks, et tagada kvaliteetne elukeskkond ning kaitsta inimeste õigusi.
- Kohtupraktikas (nt EIK praktikas) on seostatud keskkonnakaitset ja kliimamuutusi inimõigustega, nt õigusega elule ja tervisele, era- ja perekonnaelu austamisele, vabale eneseteostusele jm.
- Õigus puhtale keskkonnale – ÜRO peaassamblee on seda tunnustanud, paljude riikide põhiseadustes põhiõigus, Eestis KeÜS § 23

Järeldused

1. Kohanemismeetmete planeerimine peab olema selgemalt juhitud ning väljapoole arusaadav.
2. Kavandatud meetmed peavad pärisellu jõudma – meetmeahelad on vaja nõ ülevalt alla üle vaadata ja kõrvaldada neist lüngad.
3. Õiguslik regulatsioon peab tagama kohanemise piisava kiiruse ning selguse igaühe jaoks, kuidas tema õigused on kaitstud.

TÄNAN!